

جمهوری اسلامی ایران

وزارت صنعت، معدن و تجارت

آمارها و شاخص‌های بین‌المللی

موضوع: شاخص توسعه انسانی

(Human Development Index)

گزارش شماره ۳۴

هفته چهارم فروردین ۹۶

معاونت طرح و برنامه

دفتر آمار و فرآوری داده‌ها

فهرست مطالب

۳	مقدمه	۰.۱
۴	معرفی شاخص توسعه انسانی	۰.۲
۷	معرفی مرجع	۰.۳
۷	جایگاه ایران در شاخص توسعه انسانی	۰.۴
۹	وضعیت ایران در شاخص توسعه انسانی در مقایسه با کشورهای منطقه	۰.۴,۱
۱۲	وضعیت ایران در شاخص توسعه انسانی در مقایسه با کشورهای منتخب	۰.۴,۲
۱۴	جایگاه ایران در شاخص کار در مقایسه با کشورهای منطقه و منتخب	۰.۵

۱. مقدمه

با جهانی شدن اقتصاد و گسترش پیوندهای اقتصادی کشورها با یکدیگر، آمارها، داده‌ها و شاخص‌های مقایسه‌های بین‌کشوری اهمیتی بیش از پیش یافته است. بر همین اساس برخی سازمانهای معتبر بین‌المللی اقدام به گردآوری و انتشار آمارها و شاخص‌های مقایسه‌های بین‌کشوری می‌نمایند.

اطلاع از آخرین وضعیت کشورمان در این شاخص‌ها می‌تواند نقشی به سزاء در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاران و فعالین تجاری و دیگر ذینفعان داشته باشد. لذا وزارت صنعت، معدن و تجارت وظیفه خود می‌داند با انتشار مستمر و فراگیر اینگونه آمارها و شاخص‌ها در کشور، ضمن کمک به ایجاد شفافیت در فضای کلان اقتصادی کشور، دسترسی فعالان اقتصادی به اطلاعات مذکور را تسهیل نماید. در همین راستا، معاونت طرح و برنامه با هدف شناسایی و باز نشر اقلام آماری و شاخص‌های مهم اقتصادی مرتبط با بخش صنعت، معدن و تجارت، تهیه گزارش «آمارها و شاخص‌های بین‌المللی» را در دستورکار خود قرار داده است. این گزارش که بصورت ادواری منتشر می‌شود شامل آمار و اقلام پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر بین‌المللی بوده و فارغ از هرگونه تحلیل تخصصی، صرفاً در قالب آمارهای توصیفی ارائه می‌گردد.

امید است این سری گزارش‌ها زمینه بهبود تصمیم‌ها و سیاست‌گذاری‌های مرتبط با فضای کسب کار را فراهم سازد. همکاران محترم می‌توانند نظرات خود در زمینه موضوعات گزارش و ساختار آن را به دفتر آمار و فرآوری داده‌ها ارائه نمایند. این سلسله گزارش‌ها از طریق پورتال وزارتخانه نیز قابل بهره‌برداری می‌باشد.

۲. معرفی شاخص توسعه انسانی^۱

برنامه توسعه سازمان ملل گزارشات توسعه انسانی را از سال ۱۹۹۰ منتشر می نماید. این شاخص روشی را برای رتبه بندی کشورها ارائه می دهد که گسترده تر از دسته بندی صرفاً^۱ بر اساس درآمد می باشد. دستیابی یک کشور به سه بعد اساسی در توسعه انسانی، توسط شاخص HDI مورد ارزیابی قرار می گیرد. این سه بعد عبارتند از:

- ۱- طول عمر و سلامتی که از طریق امید به زندگی در هنگام تولد اندازه گیری می شود.
- ۲- آموزش که از طریق میزان سواد بزرگسالان و میزان ثبت نام در مقاطع اول، دوم و سوم دوره آموزشی اندازه گیری می شود.

۳- استاندارد زندگی مطلوب که از طریق سرانه تولید ناخالص داخلی اندازه گیری می گردد. در واقع "توسعه انسانی" توسط چهار شاخص فوق شامل امید به زندگی، میزان سواد بزرگسالان، ثبت نام در مقاطع اول، دوم و سوم دوره آموزشی و سرانه تولید ناخالص داخلی سنجیده می شود. ۲۵ سال پیش (سال ۱۹۹۰) اولین گزارش توسعه انسانی با این دیدگاه که توسعه، وسعت یافتن انتخاب های افراد می باشد، شروع و بطور گسترده ای روی این موضوع متمرکز شده بود که کیفیت زندگی انسانها فراتر از قدرت اقتصادی است.

کار، زیر بنای اصلی غنای اقتصادی و زندگی انسانی است لیکن این مفهوم بیشتر در بخش اقتصاد نهادینه شده تا در اصطلاحات توسعه انسانی. آخرین گزارش توسعه انسانی که در سال ۲۰۱۵ و بر اساس اطلاعات سال ۲۰۱۴ منتشر شده، فراتر از عرف معمول، "کار" را مستقیماً با کیفیت زندگی انسانی پیوند زده است. این گزارش با یک سوال زیر بنایی شروع می شود، "چگونه کار می تواند توسعه انسانی را ارتقاء بخشد؟". در این گزارش تصویر بارزتری از کار ترسیم شده و فراتر از شغل به مواردی مانند کار بدون مزد، کار خلاق و کار داوطلبانه که همه اینها در غنای زندگی انسانی سهم دارند اشاره می نماید.

^۱ Higher education and training

این گزارش در دو بخش تهیه شده است. بخش اول به ارائه آمارهای مربوط به شاخص های توسعه انسانی می پردازد که هر ساله توسط سازمان ملل منتشر می گردد و سری زمانی این شاخص ها را برای کشورهای منطقه و منتخب در اختیار خواننده قرار می دهد.

در بخش دوم زیر شاخص های "کار" از نگاه توسعه انسانی که بطور خاص در سال ۲۰۱۴ تهیه شده است، مورد بررسی قرار می گیرد.

لازم به ذکر است که رتبه برخی از کشورها به دلیل برابر بودن امتیاز آنها یکسان می باشد و بعضاً "چند کشور یک رتبه را کسب نموده اند.

در جداول شماره ۱ و ۲ تعاریف مربوط به اجزای این دو شاخص ارائه می شود.

جدول ۱. اجزای شاخص "توسعه انسانی"

ردیف	عنوان شاخص	توضیح شاخص
۱	امید به زندگی از بدو تولد Life expectancy at birth	سالهایی که فرد در بدو تولد انتظار می رود عمر کند با فرض ثابت بودن الگوی مرگ و میر در سراسر زندگی او.
۲	سنوات تحصیلی مورد انتظار Expected years of schooling	سال های تحصیلی که انتظار می رود یک کودک از سن ورود به مدرسه داشته باشد البته در صورت ثابت بودن الگوهای غالب نرخ ثبت نام در طول دوره تحصیل آن فرد.
۳	میانگین سنوات تحصیلی Mean years of schooling	متوسط سالهایی که توسط جمعیت واقع در سنین ۲۵ سال و بالاتر صرف تحصیل می شود و مدت زمانی که فرد برای انتقال از یک سطح تحصیلی به سطح دیگر صرف می نماید.
۴	درآمد سرانه ناخالص ملی (برابری قدرت خرید- دلار در سال ۲۰۱۱) Gross national income (GNI) per capita	کل درآمدی که از تولید و مالکیت برعوامل تولید بدست می آید، منهای درآمد های پرداخت شده برای مصرف عوامل تولید (با تبدیل به قیمت دلار و بر اساس نرخ برابری قدرت خرید) تقسیم بر جمعیت در اواسط سال

جدول ۲. اجزای شاخص "کار"

ردیف	عنوان شاخص	توضیح شاخص
۱	نسبت اشتغال به جمعیت Employment to population ratio	درصد جمعیت واقع در سنین ۱۵ و بالاتر که شاغل هستند.
۲	میزان مشارکت نیروی کار Labor force participation rate	درصد جمعیت واقع در سن کار که در بازار کار مشغول به کار می باشند، (اعم از شاغل و جویای کار). این شاخص اندازه نیروی کار موجود برای فعال شدن در تولید کالا و خدمات را نشان می دهد.
۳	سهم اشتغال در بخش کشاورزی Employment in agriculture	سهم کل شاغلینی که در بخش کشاورزی اشتغال دارند.
۴	سهم اشتغال در بخش خدمات Employment in services	سهم کل شاغلینی که در بخش خدمات اشتغال دارند.
۵	نیروی کار در سطح آموزش عالی labor force with tertiary education	درصد نیروی کاری که با توجه به استاندارد های جهانی تحصیلات عالی دارند.
۶	اشتغال آسیب پذیر Vulnerable employment	درصد شاغلینی که درگیر مشاغل بدون مزد خانوادگی و خویش فرما می باشند.
۷	نرخ بیکاری Unemployment rate	درصد نیروی کار واقع در سن ۱۵ و بالاتر که فاقد شغل دارای درآمد بوده و یا خود اشتغال باشند، اما آماده به کار و یا در جستجوی کار با درآمد و یا خود اشتغالی باشند.
۸	نرخ بیکاری طولانی مدت Long-term unemployment rate	درصد نیروی کار واقع در سن ۱۵ و بالاتر که به مدت حداقل ۱۲ ماه در جستجوی کار بوده ولی نتوانسته اند شغلی را که درآمد داشته یا خود اشتغال باشد را پیدا نمایند.
۹	نرخ بیکاری جوانان Youth unemployment rate	درصد نیروی کار واقع در سن ۱۵-۲۴ که فاقد شغل هستند که درآمد داشته یا خود اشتغال باشند اما آماده به کار و یا در جستجوی کار با درآمد و یا خود اشتغالی باشند.
۱۰	افراد جوان بیکار یا غیر شاغل به تحصیل Youth not in school or employment	درصد نیروی کار واقع در سن ۱۵-۲۴ که شاغل یا در حال تحصیل نمی باشند.
۱۱	بازدهی نیروی کار Output per worker	خروجی هر واحد از نیروی کار، به عنوان سرانه تولید ناخالص داخلی، به نرخ ثابت دلار در سال مرجع و با نرخ برابری قدرت خرید.
۱۲	ساعات کاری هفتگی Hours worked per week	تعداد ساعتی که افراد شاغل (حقوق بگیر و خود اشتغال) در هفته کار می کنند.

۳. معرفی مرجع

آمارهای مورد استفاده در این گزارش، توسط UNDP^۲ تهیه و به صورت سالیانه منتشر می شود. کلیه جداول این گزارش از سایت این سازمان به آدرس www.undp.org استخراج شده و دسترسی به اطلاعات از طریق مراجعه به سایت برای عموم امکان پذیر است.

۴. جایگاه ایران در شاخص توسعه انسانی

در این گزارش جایگاه ایران در توسعه انسانی به تنهایی و در قیاس با کشورهای منطقه و منتخب دیده می شود. طی سالهای ۲۰۱۰ لغایت ۲۰۱۴ رتبه ایران بین ۶۹ تا ۸۸ در نوسان بوده که رتبه ۶۹ مربوط به سال ۲۰۱۴ و رتبه ۸۸ در سال ۲۰۱۱ بدست آمده است.

قابل ذکر است که رتبه هر کشور بر اساس امتیاز کسب شده در اجزای هر یک از شاخص ها تعیین می گردد و هرچه امتیاز یک کشور به عدد ۱ نزدیک تر باشد رتبه آن بهتر خواهد بود. از سال ۲۰۱۰ اندازه و امتیاز شاخص توسعه انسانی ایران بهبود داشته و در بهترین شرایط برابر ۰,۷۶۶ بوده است.

در بین ۲۳ کشور منطقه، ایران بر پایه اطلاعات سال ۲۰۱۴ در ردیف دهمین کشور قرار گرفته و در طی سالهای مورد بررسی توانسته است جایگاه خود را در بین کشورهای منطقه حفظ نماید.

رتبه ایران در مقایسه با کشورهای منتخب نیز حکایت از روند بهبود پایدار در طی سالهای مورد بررسی دارد. در حالیکه بیشتر کشورهای منتخب با افت رتبه مواجه بوده اند، کشورهای آلمان و روسیه بهبود مناسبی در توسعه انسانی داشته اند.

^۲ United Nations Development Program

جدول ۳. وضعیت ایران در توسعه انسانی طی دوره ۲۰۱۰ لغایت ۲۰۱۴

شاخص توسعه انسانی و زیر شاخص های آن	سال ۲۰۱۰ (از ۱۶۹ کشور)	سال ۲۰۱۱ (از ۱۸۷ کشور)	سال ۲۰۱۲ (از ۱۸۶ کشور)	سال ۲۰۱۳ (از ۱۸۷ کشور)	سال ۲۰۱۴ (از ۱۸۸ کشور)
رتبه ایران در شاخص توسعه انسانی	۷۰	۸۸	۷۶	۷۵	۶۹
امتیاز شاخص توسعه انسانی	۰,۷۰۲	۰,۷۰۷	۰,۷۴۲	۰,۷۴۹	۰,۷۶۶
۱ امید به زندگی از بدو تولد	۷۱,۹	۷۳	۷۳,۲	۷۴	۷۵,۴
۲ سنوات تحصیلی مد نظر	۱۴	۱۲,۷	۱۴,۴	۱۵,۲	۱۵,۱
۳ میانگین سنوات تحصیلی	۷,۲	۷,۳	۷,۸	۷,۸	۸,۲
۴ درآمد سرانه ناخالص ملی	۱۱,۷۶۴ (برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۰۸)	۱۰,۱۶۴ (برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۰۵)	۱۰,۶۹۵ (برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۰۵)	۱۳,۴۵۱ (برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۱۱)	۱۵,۴۴۰ (برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۱۱)

۴,۱. وضعیت ایران در شاخص توسعه انسانی در مقایسه با کشورهای منطقه

جدول ۴. رتبه ایران و کشورهای منطقه در شاخص توسعه انسانی

طی دوره ۲۰۱۰ لغایت ۲۰۱۴

رتبه	کشورهای منطقه	سال ۲۰۱۰ (از ۱۶۹ کشور)	سال ۲۰۱۱ (از ۱۸۷ کشور)	سال ۲۰۱۲ (از ۱۸۶ کشور)	سال ۲۰۱۳ (از ۱۸۷ کشور)	سال ۲۰۱۴ (از ۱۸۸ کشور)
۱	فلسطین اشغالی	۱۵	۱۷	۱۶	۱۹	۱۸
۲	قطر	۳۸	۳۷	۳۶	۳۱	۳۲
۳	عربستان	۵۵	۵۶	۵۷	۳۴	۳۹
۴	امارات	۳۲	۳۰	۴۱	۴۰	۴۱
۵	بحرین	۳۹	۴۲	۴۸	۴۴	۴۵
۶	کویت	۴۷	۶۳	۵۴	۴۶	۴۸
۷	عمان	-	۸۹	۸۴	۵۶	۵۲
۸	قزاقستان	۶۶	۶۸	۶۹	۷۰	۵۶
۹	لبنان	-	۷۱	۷۲	۶۵	۶۷
۱۰	ایران	۷۰	۸۸	۷۶	۷۵	۶۹
۱۱	ترکیه	۸۳	۹۲	۹۰	۶۹	۷۲
۱۲	گرجستان	۷۴	۷۵	۷۲	۷۹	۷۶
۱۳	آذربایجان	۶۷	۹۱	۸۲	۷۶	۷۸
۱۴	اردن	۸۲	۹۵	۱۰۰	۷۷	۸۰
۱۵	ارمنستان	۷۶	۸۶	۸۷	۸۷	۸۵
۱۶	مصر	۱۰۱	۱۱۳	۱۱۲	۱۱۰	۱۰۸
۱۷	ازبکستان	۱۰۲	۱۱۵	۱۱۴	۱۱۶	۱۱۴
۱۸	قرقیزستان	۱۰۹	۱۲۶	۱۲۵	۱۲۵	۱۲۰
۱۹	عراق	-	۱۳۲	۱۳۱	۱۲۰	۱۲۱
۲۰	تاجیکستان	۱۱۲	۱۲۷	۱۲۵	۱۳۳	۱۲۹
۲۱	پاکستان	۱۲۵	۱۴۵	۱۴۶	۱۴۶	۱۴۷
۲۲	یمن	۱۳۳	۱۵۴	۱۶۰	۱۵۴	۱۶۰
۲۳	افغانستان	۱۵۵	۱۷۲	۱۷۵	۱۶۹	۱۷۱

جدول ۵. وضعیت ایران و کشورهای منطقه در زیر شاخص های توسعه انسانی در سال ۲۰۱۴

ردیف	کشورهای منطقه	امتیاز شاخص توسعه انسانی	امید به زندگی از بدو تولد (سال)	سنوات تحصیلی مورد انتظار (سال)	میانگین سنوات تحصیلی (سال)	درآمد سرانه ناخالص ملی (برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۱۱)
۱	فلسطین اشغالی	۰٫۸۹۴	۸۲٫۴	۱۶	۱۲٫۵	۳۰٫۶۷۶
۲	قطر	۰٫۸۵۰	۷۸٫۲	۱۳٫۸	۹٫۱	۱۲۳٫۱۲۴
۳	عربستان	۰٫۸۳۷	۷۴٫۳	۱۶٫۳	۸٫۷	۵۲٫۸۲۱
۴	امارات	۰٫۸۳۵	۷۷	۱۳٫۳	۹٫۵	۶۰٫۸۶۸
۵	بحرین	۰٫۸۲۴	۷۶٫۶	۱۴٫۴	۹٫۴	۳۸٫۵۹۹
۶	کویت	۰٫۸۱۶	۷۴٫۴	۱۴٫۷	۷٫۲	۸۳٫۹۶۱
۷	عمان	۰٫۷۹۳	۷۶٫۸	۱۳٫۶	۸	۳۴٫۸۵۸
۸	قزاقستان	۰٫۷۸۸	۶۹٫۴	۱۵	۱۱٫۴	۲۰٫۸۶۷
۹	لبنان	۰٫۷۶۹	۷۹٫۳	۱۳٫۸	۷٫۹	۱۶٫۵۰۹
۱۰	ایران	۰٫۷۶۶	۷۵٫۴	۱۵٫۱	۸٫۲	۱۵٫۴۴۰
۱۱	ترکیه	۰٫۷۶۱	۷۵٫۳	۱۴٫۵	۷٫۶	۱۸٫۶۷۷
۱۲	گرجستان	۰٫۷۵۴	۷۴٫۹	۱۳٫۸	۱۲٫۱	۷٫۱۶۴
۱۳	آذربایجان	۰٫۷۵۱	۷۰٫۸	۱۱٫۹	۱۱٫۲	۱۶٫۴۲۸
۱۴	اردن	۰٫۷۴۸	۷۴	۱۳٫۵	۹٫۹	۱۱٫۳۶۵
۱۵	ارمنستان	۰٫۷۳۳	۷۴٫۷	۱۲٫۳	۱۰٫۹	۸٫۱۲۴
۱۶	مصر	۰٫۶۹۰	۷۱٫۱	۱۳٫۵	۶٫۶	۱۰٫۵۱۲

جدول ۵ (ادامه). وضعیت ایران و کشورهای منطقه در زیر شاخص های توسعه انسانی در سال ۲۰۱۴

ردیف	کشورهای منطقه	امتیاز شاخص توسعه انسانی	امید به زندگی از بدو تولد (سال)	سنوای تحصیلی مورد انتظار (سال)	میانگین سنوای تحصیلی (سال)	درآمد سرانه ناخالص ملی (برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۱۱)
۱۷	ازبکستان	۰,۶۷۵	۶۸,۴	۱۱,۵	۱۰,۹	۵,۵۶۷
۱۸	قرقیزستان	۰,۶۵۵	۷۰,۶	۱۲,۵	۱۰,۶	۳,۰۴۴
۱۹	عراق	۰,۶۵۴	۶۹,۴	۱۰,۱	۶,۴	۱۴,۰۰۳
۲۰	تاجیکستان	۰,۶۲۴	۶۹,۴	۱۱,۲	۱۰,۴	۲,۵۱۷
۲۱	پاکستان	۰,۵۳۸	۶۶,۲	۷,۸	۴,۷	۴,۸۶۶
۲۲	یمن	۰,۴۹۸	۶۳,۸	۹,۲	۲,۶	۳۵۱۹
۲۳	افغانستان	۰,۴۶۵	۶۰,۴	۹,۳	۳,۲	۱,۸۸۵

۴,۲. وضعیت ایران در شاخص توسعه انسانی در مقایسه با کشورهای منتخب

برای ارائه تصویری دقیق‌تر از جایگاه کشورمان در شاخص توسعه انسانی در جداول ۶ و ۷ رتبه کشورمان در این شاخص با برخی کشورهای پیشرفته صنعتی و کشورهای تازه صنعتی شده مورد مقایسه قرار گرفته است.

جدول ۶. رتبه ایران و کشورهای منتخب در شاخص توسعه انسانی طی دوره

۲۰۱۰ لغایت ۲۰۱۴

رتبه	کشورهای منتخب	سال ۲۰۱۰ (از ۱۶۹ کشور)	سال ۲۰۱۱ (از ۱۸۷ کشور)	سال ۲۰۱۲ (از ۱۸۶ کشور)	سال ۲۰۱۳ (از ۱۸۷ کشور)	سال ۲۰۱۴ (از ۱۸۸ کشور)
۱	آلمان	۱۰	۹	۵	۶	۶
۲	آمریکا	۴	۴	۳	۵	۸
۳	کره جنوبی	۱۲	۱۵	۱۲	۱۵	۱۷
۴	ژاپن	۱۱	۱۲	۱۰	۱۷	۲۰
۵	فرانسه	۱۴	۲۰	۲۰	۲۰	۲۲
۶	ایتالیا	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷
۷	روسیه	۶۵	۶۶	۵۵	۵۷	۵۰
۸	مالزی	۵۷	۶۱	۶۴	۶۲	۶۲
۹	ایران	۷۰	۸۸	۷۶	۷۵	۶۹
۱۰	چین	۸۹	۱۰۱	۱۰۱	۹۱	۹۰
۱۱	هندوستان	۱۱۹	۱۳۴	۱۳۶	۱۳۵	۱۳۰

ضمناً طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ کشور نروژ رتبه یک را در شاخص توسعه انسانی کسب نموده است.

جدول ۷. وضعیت ایران و کشورهای منتخب در زیر شاخص‌های توسعه انسانی در سال ۲۰۱۴

رتبه	کشورهای منتخب	امتیاز شاخص توسعه انسانی	امید به زندگی از بدو تولد (سال)	سنوآت تحصیلی مورد انتظار (سال)	میانگین سنوآت تحصیلی (سال)	درآمد سرانه ناخالص ملی (برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۱۱)
۱	آلمان	۰,۹۱۶	۸۰,۹	۱۶,۵	۱۳,۱	۴۳,۹۱۹
۲	آمریکا	۰,۹۱۵	۷۹,۱	۱۶,۵	۱۲,۹	۵۲,۹۴۷
۳	کره جنوبی	۰,۸۹۸	۸۱,۹	۱۶,۹	۱۱,۹	۳۳,۸۹۰
۴	ژاپن	۰,۸۹۱	۸۳,۵	۱۵,۳	۱۱,۵	۳۶,۹۲۷
۵	فرانسه	۰,۸۸۸	۸۲,۲	۱۶	۱۱,۱	۳۸,۰۵۶
۶	ایتالیا	۰,۸۷۳	۸۳,۱	۱۶	۱۰,۱	۳۳,۰۳۰
۷	روسیه	۰,۷۹۸	۷۰,۱	۱۴,۷	۱۲	۲۲,۳۵۲
۸	مالزی	۰,۷۷۹	۷۴,۷	۱۲,۷	۱۰	۲۲,۷۶۲
۹	ایران	۰,۷۶۶	۷۵,۴	۱۵,۱	۸,۲	۱۵,۴۴۰
۱۰	چین	۰,۷۲۷	۷۵,۸	۱۳,۱	۷,۵	۱۲,۵۴۷
۱۱	هندوستان	۰,۶۰۹	۶۸	۱۱,۷	۵,۴	۵,۴۹۷

۵. جایگاه ایران در شاخص کار در مقایسه با کشورهای منطقه و منتخب

در گزارش سال ۲۰۱۵ شاخص "کار" به عنوان عاملی اثر گذار در توسعه انسانی مورد مطالعه قرار گرفته است. وضعیت ایران در ۱۲ زیر شاخص مرتبط با کار با کشورهای منطقه و منتخب مقایسه شده است.

جدول ۸. وضعیت ایران و کشورهای منطقه در زیر شاخص های کار

ردیف	کشورهای منطقه	زیر شاخص واحد سنجش		میزان مشارکت نیروی کار	سهم اشتغال در کشاورزی	سهم اشتغال در خدمات	نیروی کار تحصیل کرده دانشگاهی	اشتغال آسیب پذیر
		(درصد سنی ۱۵ سال و بیشتر) ۲۰۱۳	(درصد سنی ۱۵ سال و بیشتر) ۲۰۱۳					
۱	فلسطین اشغالی	۵۹,۴	۷۷,۱	۶۳,۴	۱,۷	۷۷,۱	۵۱	۷,۲
۲	قطر	۸۶,۲	۴۶,۸	۸۶,۷	۱,۴	۴۶,۸	-	۰,۲
۳	عربستان	۵۱,۸	۷۰,۷	۵۴,۹	۴,۷	۷۰,۷	-	-
۴	امارات	۷۶,۹	۷۳,۱	۷۹,۹	۳,۸	۷۳,۱	۱۹,۵	۱
۵	بحرین	۶۵	۶۲,۴	۷۰,۲	۱,۱	۶۲,۴	-	۲
۶	کویت	۶۶,۳	۷۶	۶۸,۴	۲,۷	۷۶	۱۸,۴	۲,۲
۷	عمان	۵۹,۹	۵۷,۹	۶۵,۱	۵,۲	۵۷,۹	-	-
۸	قزاقستان	۶۸,۷	۵۵,۱	۷۲,۵	۲۵,۵	۵۵,۱	-	۲۸,۶
۹	لبنان	۴۴,۴	-	۴۷,۶	-	-	۲۲,۵	۲۷,۸
۱۰	ایران	۳۹,۲	۴۶,۵	۴۵,۱	۲۱,۲	۴۶,۵	-	۴۲
۱۱	ترکیه	۴۴,۵	۵۰,۴	۴۹,۴	۲۳,۶	۵۰,۴	۱۹,۲	۳۱,۳
۱۲	گرجستان	۵۵,۸	۳۶,۲	۶۵	۵۳,۴	۳۶,۲	-	۶۰,۶
۱۳	آذربایجان	۶۲,۵	۴۸	۶۶,۱	۳۷,۷	۴۸	۱۴,۵	۵۶,۴
۱۴	اردن	۳۶,۳	۸۰,۵	۴۱,۶	۲	۸۰,۵	-	۹,۷
۱۵	ارمنستان	۵۳,۲	۴۴,۴	۶۳,۴	۳۸,۹	۴۴,۴	۲۲,۹	۲۹,۸
۱۶	مصر	۴۲,۹	۴۷,۱	۴۹,۱	۲۹,۲	۴۷,۱	-	۲۶,۴
۱۷	ازبکستان	۵۵,۱	-	۶۱,۶	-	-	-	-
۱۸	قرقیزستان	۶۲	۴۵,۳	۶۷,۵	۳۴	۴۵,۳	۱,۵	۴۷,۳
۱۹	عراق	۳۵,۵	۵۸,۳	۴۲,۳	۲۳,۴	۵۸,۳	-	-
۲۰	تاجیکستان	۶۰,۷	۲۶,۲	۶۷,۹	۵۵,۵	۲۶,۲	-	۴۷,۱
۲۱	پاکستان	۵۱,۶	۳۵,۲	۵۴,۴	۴۴,۷	۳۵,۲	۲۴,۶	۶۳,۱
۲۲	یمن	۴۰,۳	۵۶,۲	۴۸,۸	۲۴,۷	۵۶,۲	۱۱,۳	۲۹,۶
۲۳	افغانستان	۴۴	-	۴۷,۹	-	-	-	-

جدول ۸ (ادامه). وضعیت ایران و کشورهای منطقه در زیر شاخص های کار

رتبه	کشورهای منطقه	زیر شاخص واحد سنجش	بیکاری کل (درصد از کل نیروی کار) ۲۰۰۸-۲۰۱۳	بیکاری طولانی مدت (درصد از کل نیروی کار) ۲۰۰۸-۲۰۱۳	بیکاری افراد جوان (درصد سنی ۱۵-) ۲۰۰۸-۲۰۱۴	افراد جوان بیکار یا غیر شاغل به (درصد سنی ۱۵-) ۲۰۰۸-۲۰۱۳	بازدهی نیروی کار (برابری قدرت خرید دلار در سال) ۲۰۰۵ (۲۰۱۲-) ۲۰۰۵	ساعت کاری هفتگی
۱	فلسطین		۶,۹	۰,۸	۱۰,۵	۱۵,۷	۶۵,۷۰۵	۳۶,۷
۲	قطر		۰,۳	۰,۱	۱,۱	۹,۴	۹۶,۲۳۷	-
۳	عربستان		۵,۶	۱,۱	۲۹,۵	۱۸,۶	۷۸,۹۱۸	-
۴	امارات		۴,۲	-	۱۲,۱	-	۵۵,۵۶۷	۵۶,۸
۵	بحرین		۱,۲	۲۰,۳	۵,۳	-	۴۱,۳۱۵	-
۶	کویت		۳,۶	-	۱۴,۶	-	۸۰,۱۷۲	-
۷	عمان		-	-	-	-	-	-
۸	قزاقستان		۵,۲	-	۳,۹	-	۲۴,۲۸۹	-
۹	لبنان		۹	-	۲۲,۱	-	۳۵,۵۴۴	-
۱۰	ایران		۱۰,۴	-	۲۸,۷	۳۴,۴	۳۵,۴۳۲	-
۱۱	ترکیه		۹,۷	۱,۹	۱۸,۷	۲۵,۵	۴۱,۳۵۳	۳۵,۷
۱۲	گرجستان		۱۴,۶	-	۳۵,۶	-	۱۱,۶۳۰	-
۱۳	آذربایجان		۵	-	۱۳,۸	-	۱۸,۹۵۸	-
۱۴	اردن		۱۲,۲	۴,۳	۲۹,۳	-	۲۰,۰۰۷	-
۱۵	ارمنستان		۱۸,۴	۹,۷	۳۶	-	۱۴,۱۰۹	۳۵,۴
۱۶	مصر		۱۳,۲	۱۱,۷	۳۴,۳	۲۷,۹	۱۹,۵۲۵	-
۱۷	ازبکستان		-	-	-	-	-	-
۱۸	قرقیزستان		۸,۳	-	۱۳,۴	۲۱,۲	۴,۹۳۸	-
۱۹	عراق		۱۵,۳	-	-	-	۱۷,۰۶۷	-
۲۰	تاجیکستان		۱۱,۵	-	۱۶,۷	-	-	-
۲۱	پاکستان		۵	۱,۱	۷,۷	-	۷,۳۶۷	۳۳,۱
۲۲	یمن		۲۹,۶	۱۷,۸	۴	۳۳,۷	۹,۰۵۷	-
۲۳	افغانستان		۸,۲	-	-	-	۵,۴۱۷	-

جدول ۹. وضعیت ایران و کشورهای منتخب در زیر شاخص های کار

رتبه	کشورهای منطقه	زیر شاخص واحد سنجش	اشتغال به جمعیت (درصد سنی ۱۵ سال و بیشتر) ۲۰۱۳	میزان مشارکت نیروی کار (درصد سنی ۱۵ سال و بیشتر) ۲۰۱۳	سهام اشتغال در کشاورزی (درصد از کل شاغلین) ۲۰۱۲	سهام اشتغال در خدمات (درصد از کل شاغلین) ۲۰۱۲	نیروی کار تحصیل کرده دانشگاهی (درصد) ۲۰۰۷-۲۰۱۲	اشتغال آسیب پذیر (درصد از کل شاغلین) ۲۰۰۸-۲۰۱۳
۱	آلمان		۵۶,۷	۵۹,۹	۱,۵	۷۰,۲	۳۰,۸	۶,۵
۲	آمریکا		۵۷,۸	۶۲,۵	۱,۶	۸۱,۲	۶۱,۹	-
۳	کره جنوبی		۵۹,۱	۶۱	۶,۶	۷۶,۴	۳۱	۲۴,۸
۴	ژاپن		۵۶,۸	۵۹,۲	۳,۷	۶۹,۷	۳۷,۵	۱۰,۵
۵	فرانسه		۵۰,۱	۵۵,۹	۲,۹	۷۴,۹	۳۴,۹	۷
۶	ایتالیا		۴۳,۱	۴۹,۱	۳,۷	۶۸,۵	۱۸,۹	۱۷,۹
۷	روسیه		۶۰,۱	۶۳,۷	۹,۷	۶۲,۳	۵۴,۹	۵,۷
۸	مالزی		۵۷,۵	۵۹,۴	۱۲,۶	۵۹	۱۸,۹	۲۲,۲
۹	ایران		۳۹,۲	۴۵,۱	۲۱,۲	۴۶,۵	-	۴۲
۱۰	چین		۶۸	۷۱,۳	۳۴,۸	۳۵,۷	-	-
۱۱	هندوستان		۵۲,۲	۵۴,۲	۴۷,۲	۲۸,۱	-	۸۰,۸

جدول ۹ (ادامه). وضعیت ایران و کشورهای منتخب در زیر شاخص های کار

رتبه	کشورهای منطقه	زیر شاخص	بیکاری کل	بیکاری طولانی مدت	بیکاری افراد جوان	افراد جوان بیکار یا غیر شاغل به تحصیل	بازدهی نیروی کار	ساعت کاری هفتگی
		واحد سنجش						
		(هر نفر ساعت) ۲۰۰۳-۲۰۱۲	(درصد از کل نیروی کار) ۲۰۰۸-۲۰۱۳	(درصد از کل نیروی کار) ۲۰۰۸-۲۰۱۳	(درصد سنی ۱۵-) ۲۰۰۸-۲۰۱۳	(برابری قدرت خرید دلار در سال ۲۰۰۵) ۲۰۰۵-۲۰۱۲		
۱	آلمان	۵,۳	۲,۳	۷,۹	۶,۳	۷۰,۰۳۰	۲۶,۹	
۲	آمریکا	۸,۱	۱,۹	۱۳,۴	۱۶,۵	۹۱,۷۱۰	۳۴,۴	
۳	کره جنوبی	۳,۲	۰	۹,۳	-	۵۷,۲۷۱	۴۰,۲	
۴	ژاپن	۴,۳	۱,۶	۶,۹	۳,۹	۶۴,۳۸۳	۳۳,۶	
۵	فرانسه	۹,۹	۴	۲۳,۹	۱۱,۲	۷۴,۱۱۴	۲۸,۴	
۶	ایتالیا	۱۲,۲	۶,۹	۴۰	۲۲,۲	۶۹,۹۸۹	۳۳,۷	
۷	روسیه	۵,۵	۱,۷	۱۳,۸	۱۲	۲۹,۹۷۴	۳۸,۱	
۸	مالزی	۳	-	۱۰,۴	-	۳۵,۰۳۶	۴۳,۲	
۹	ایران	۱۰,۴	-	۲۸,۷	۳۴,۴	۳۵,۴۳۲	-	
۱۰	چین	۲,۹	-	-	-	-	-	
۱۱	هندوستان	۳,۶	۱,۴	۱۰,۷	-	۸,۸۲۱	-	